

Kina storsatsar på förädling

(Hbl 20.12.2004)

Genmotståndarna hittar inga sakfel i det jag skrivit. Däremot sväller deras eget felsaldo. Kristina Lindström påstår (Hbl 10.12) att Kina inte förädlar växter med genteknik. Jösses.

I dag rankas Kina som nummer två i världen (efter USA) inom den gentekniska växtförädlingen. Tiotals nya odlingsväxter har utvecklats långt och kan i nära framtid finnas i handeln.

Speciellt långt har man kommit med rissorter som är motståndskraftiga mot skadeinsekter och växtsjukdomar. Enligt studier i Kina gör dessa sorter att användningen av miljöskadliga bekämpningsmedel minimeras.

"Alla" vet att kinesiska forskare har framställt salttåligt ris, soja och tomat med hjälp av en liten havsväxt. Dessa nya sorter renar därmed den saltförorenade marken vilket är oerhört viktigt med tanke på hållbar utveckling.

För tio år sedan kunde Lindström ha haft rätt i sitt påstående att gentekniken är alltför dyr för u-länder. I dag har hon fel även i detta påstående. Stora besparingar vinnas då utvecklingstiden för en ny sort har minskat från 10-15 år till 5-8 år. Tekniken blir allt billigare, och medelstora u-länder har numera råd med eget utvecklingsarbete. De små u-ländernas genteknologiska växtförädling utförs gemensamt inom den offentliga sektorn med stöd från FN.

Indien har framställt ett proteinhaltigare ris, Egypten en vetesort som bättre tål torka. I Afrika finns i odlingsförsök nya kassavasorter som tål virus och avkastar femfaldigt mera. Därigenom räddas stora arealer regnskog undan röjning till odlingsmark.

Varje genmodifierad odlingsväxt genomgår en omfattande riskanalys. Jag har studerat risker redan över ett årtionde. Men sorter som framställts med gammaldags metoder kräver ingen riskanalys, trots att deras risknivå kan vara högre än för genmodifierade grödor.

Talet om "den onda steriliteten" hos växtsorter baserar sig på en saga av fysikern Vandana Shiva som forskarna skrattat åt (HS 19.7.2002). Hon trodde att steriliteten nedärvs i hela växtriket och växterna dör ut. I Finland förstår till och med de ryktbara grundskoleleverna att barnlöshet inte nedärvs till barnen.

Sterilitet utnyttjas för många bra ändamål som kärnlösa frukter (banan, gurka, russin). Detaljerna ryms inte här. En viktig sak kan dock nämnas: om sädesslagen verkligen skulle vara (han)sterila (som Lindström nu hävdar) skulle bonden inte ha någon fröavkastning alls. Frön sätts nämligen igång med hjälp av pollen.

Kanske avser hon såkallade "hybridsorter"? Kinesiska förädlaren Yuan Longping vann Världens matpris 2004 för sitt livsverk att utveckla hybridris. Hybridsorter av olika nyttoväxter har odlats redan under 100 år. Hybridriset avkastar 20 procent mer än vanliga sorter och bruket av detta sprider sig snabbt i fattiga u-länder som Vietnam.

Markku Rämö beklagar att jag inte talar om växtförädling i offentligheten (Hbl 10.12.).

Mae-Wan Ho sprider flitigt sin "holistiska" ideologi till lekmän i massmedierna. Inom vetenskapen diskuterar vi däremot främst vid kongresser, och publicerar i vetenskapliga journaler.

Ho hade haft en prima möjlighet till vetenskaplig debatt vid Finlands Akademis vetenskapliga seminarium i Vik ("Växtgenteknik 20 år"). Men hon sade inte ett ord i sällskap av experter! "För språkets skull", ursäktade Rämö henne (10.12.).

Egendomligt, eftersom tillfället hölls på engelska, Hos talspråk. Kanske gäller mystikens språk inte i vetenskapen, som har redan "härjat poesin i lantbruket" (Ho)?

Jag deltog själv flitigt i diskussionerna och också Rämö fick ordentliga svar på sina ohållbara påståenden. På plats fanns 140 faktiska experter på genteknik och växtbiologi. "Absurd" var deras kommentar angående Hos påståelser i medierna. Det fanns ingen som helst oenighet i salen om detta.

Jussi Tammissola
docent i växtförädling
Helsingfors